

Zbornica delovnih terapevtov Slovenije
Strokovno združenje

Linhartova 51, 1000, Ljubljana
gsm: 041/ 966 549, www.zdts.si

Kontaktna oseba: LEONIDA KRAJNC, dipl. del ter.

040 360 555 ali 02 321 10 57

leonida.krajnc@ukc-mb.si , krajnc.leonida@gmail.com

KRATKA PREDSTAVITEV DELOVNE TERAPIJE

Delovna terapija je pri nas širši javnosti še vedno malo poznana veja terapevtske obravnave. Njen cilj je ljudem, ki se soočajo z boleznijo, poškodbo ali drugimi okoliščinami (staranje, brezposelnosti, skrb za obolelega svojca...), omogočiti bolj aktivno, zadovoljno, lažje in samostojnejše delovanje v svojem vsakodnevnem življenju.

Delovni terapevt je zdravstveni delavec, ki obravnava posameznike, katerih vsakodnevno življenje je ovirano, omejeno ali oteženo zaradi posledic poškodb, bolezni, motenj v duševnem in telesnem razvoju ali staranja. Delovni terapevt tem ljudem pomaga predvsem z uporabo terapevtskih dejavnosti in tehnik oziroma aktivnosti ali širše gledano »dela«. Lastnosti, značilnosti in zahteve teh aktivnosti oblikuje in uporabi tako, da z njimi vzpostavlja, izboljšuje in vzdržuje čim bolj samostojno delovanje oseb, ki jih obravnava. Dejavnost je lahko učenje in samostojno izvajanje posamezne veščine, kot je na primer trening pisanja, vožnja z invalidskim vozičkom, uporaba ročne proteze, izdelava in učenje uporabe pripomočkov in opornic. Lahko pa pomeni učenje zahtevnejših in bolj zapletenih dejavnosti, kot je na primer vodenje gospodinjstva, vzpostavljanje delovnih navad, prilagajanje domačega in delovnega okolja spremenjenim funkcionalnim zmožnostim, skrb zase in za družino in podobno. Katere aktivnosti delovni terapevt izbere in kako jih uporabi, je odvisno od potreb ki jih ima posameznik, od vrste bolezni, poškodb oziroma vrste in obsega prizadetosti. Najpogostejše prizadetosti so: duševna bolezen, motnje v duševnem in telesnem razvoju, stanja po obolenjih in poškodbah možganov (npr. kap, poškodbe glave), telesne prizadetosti (paraplegija, tetraplegija, amputacije, opekline, poškodbe rok) in staranje.

Cilj delovnega terapevta je čim večja samostojnost in čim bolj kakovostno življenje oseb, ki so mu zaupane. To je odvisno od vrste in stopnje težav, življenjskih okoliščin, dosegljivih možnosti, predvsem pa od pričakovanj in potreb bolnikov. Pri duševnem bolniku je rezultat obravnave na primer lahko to, da se nauči obvladovati stiske skozi ustvarjalnost (risanje, ples...), pri bolniku po kapi je to lahko samostojna skrb zase (oblačenje, hranjenje, umivanje), pri tetraplegiku samostojna komunikacija z okolico - z osebnim računalnikom. V različnih ustanovah delovni terapevt deluje najpogosteje kot eden izmed članov strokovnega tima za celostno obravnavo.

Osredotoča se na aktivnosti, ki jih posameznik mora ali želi početi, na področju:

- skrbi zase in druge (oblačenje, hranjenje, kopanje, mobilnost, skrb za dom, vzgoja otrok, uporaba javnega prometa, priprava obrokov...),
- dela (iskanju zaposlitve, izvajanje dela, prilagoditve na delovnem mestu...),
- izobraževanja (sodelovanje v šoli, neformalno izobraževanje...),

- igre (možnosti igre, sodelovanje v njej),
- preživljanju prostega časa (možnosti in sodelovanje v prosto časovnih aktivnostih)
- vključevanja v družbo (v skupnost, družino, med vrstnike...).

Delovna terapija stremi h kvalitetnejšemu življenju ljudi in njihovemu dobremu počutju, zato k vsakemu posamezniku pristopa individualno in ga obravnava celostno (upoštevata njegove vrednote, interese, možnosti, kulturno okolje...), vzpodbuja občutke zadovoljstva in nadzora nad lastnim življenjem in s tem večja lastno avtonomijo in učinkovitost posameznika.

Deluje tudi preventivno in s svojimi pristopi pripomore k samostojnejšemu, varnejšemu in učinkovitejšemu delovanju ljudi, s tem pa vpliva na preprečevanje morebitnega poslabšanja njihovega stanja (poškodb, bolezni...). Preventiva temelji na korelaciji med pozitivnimi učinki na zdravju in stroški, kar dokazujejo v Združenju Britanskih delovnih terapevtov, da z ustrezno delovno terapevtsko obravnavo v domačem okolju lahko padce, katerih posledica so zlomi kolka zmanjšajo za 50%. S tako obravnavo prihranijo svoji zdravstveni blagajni okrog 720 milijonov funtov letno. Strošek zdravljenja zlomljenega kolka pomeni 4,5 - 100 kratnika stroška delovno terapevtskih intervencij za zmanjšanje tveganja zloma. Prav tako se je izkazala delovno terapevtska obravnava v skupnosti koristna tudi pri zmanjševanju stroškov na področju sociale, saj kažejo njihove študije prihranke pri dragih namestitvah v institucije, pri velikih stroških oskrbe, zmanjševanje stroškov za nego na domu, zmanjševanje stroškov za drago opremo povprečno za 25% .

Delovna terapija na področju duševnega zdravja uporablja različne aktivnosti za promocijo dobrega duševnega zdravja, pomaga pri hitrejši rehabilitaciji in pomaga ljudem doseči njim pomembne dosežke tako pri zaposlovanju kot skrbi zase ali preživljanju prostega časa.

Po objavljenih raziskavah v Združenju delovnih terapevtov Velike Britanije so se posamezniki, ki so bili deležni delovne terapije, vrnili na svoje delovno mesto 3 mesece hitreje, bili zaposleni več ur dnevno in se obdržali v delovnem razmerju veliko dalj časa od tistih, ki so bili deležni drugih zdravstvenih posegov. Raziskava je tudi pokazala, da so finančne koristi vključitve v delovno terapijo veliko večje od stroškov za tovrstno obravnavo, saj pomenijo 20.000 funtov prihranka za posamezno osebo na leto državni blagajni in 33.000 funtov prihranka za posamezno osebo gospodarstvu (Vir: <http://www.cot.co>).

Iz raziskav, ki so jih opravili delovni terapevti v Združenju delovnih terapevtov Velike Britanije je evidentno, da lahko delovni terapevti s svojim strokovnim delovanjem omogočamo ljudem, da se izognejo morebitnemu nastanku bolezni ali poškodb, če pa se je bolezen ali poškodba že pojavila, pomagamo do čimprejšnje rehabilitacije in preprečujemo nadaljnje slabšanje ali celo invalidizacijo. Pri tem ne gre zanemarjati tudi ekonomskega učinka takšne obravnave populacije in prihrankov, ki jih delovno terapevtska obravnava prinese zdravstveni blagajni.

Kljub prizadevanju stroke, umestiti delovno terapijo v skupnost, kjer bi lahko učinkovito pomagala posameznikom do aktivnejšega, samostojnejšega in bolj zadovoljnega življenja, pri nas še zmeraj zelo zaostajamo pri tem za razvitejšimi državami kot so Anglija, Švedska, Nemčija, Danska Irska...

V Sloveniji deluje cca 500 delovnih terapevtov. To pomeni 25 delovnih terapevtov na 100.000 prebivalcev kar je v primerjavi z nekaterimi razvitejšimi državami, kjer je tudi 100 in več delovnih terapevtov na 100.000 prebivalcev, tudi do štirikrat manj. Pri nas je večina delovnih terapevtov zaposlena v različnih inštitucijah na sekundarni in terciarni ravni (bolnišnice, klinike, inštituti), zelo malo pa je tistih, ki delujejo na primarni ravni (zdravstveni

domovi – preventiva) ali v lokalni skupnosti. Ravno umeščanje delovne terapije v lokalno skupnost, po vzoru razvitejših držav, kjer 60% delovnih terapevtov deluje v skupnosti, je naša prioriteta naloga. Danes razvijamo delovno terapevtske programe v posameznih institucijah in smo po tem primerljivi s kolegi v razvitejših državah. Bolniki tam dobijo vso oskrbo in strokovno podporo, težje se pa znajdejo po odpustu iz institucije, kjer se morajo v domačem in delovnem okolju vsakodnevno sami spopadati z njimi pogosto nerešljivimi problemi.

Cilj prizadevanja delovnih terapevtov v Sloveniji in s tem tudi te predstavitve je zainteresirati javnost za širjenje delovanja stroke tudi v skupnosti in s tem omogočiti dostopnost do delovno terapevtskih storitev čim širši javnosti.

Pripravila:

Leonida Krajnc, dipl. del. terapevtka